

Warszawa, dnia 20 maja 2022 r.

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

DOOŚ-WDŚZOO.420.64.2021.US.7

DECYZJA

Na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm.), dalej Kpa, w związku z art. 71 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029), dalej ustawa ooś, po rozpatrzeniu odwołania Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot z dnia 5 listopada 2021 r. od decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie z dnia 15 października 2021 r., znak: WOOŚ.420.30.2020.LP, określającej środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia pn. *Budowa górnego przejścia dla zwierząt dużych w km 30+380 drogi ekspresowej S-19 dla zadania: „Projekt i budowa drogi ekspresowej S19 Lublin - Rzeszów, odc. koniec obw. Kraśnika - węzeł „Sokołów Młp. Północ” Część nr 3: odc. realizacji Janów Lubelski (węzeł „Jonaki” obecnie „Janów Lub. Południe” - bez węzła) - węzeł „Łązek Ordynacki” obecnie „Lasy Janowskie” (z węzłem), długości ok. 8 km”*:

1. uchylam część sentencji decyzji w brzmieniu:

„po rozpatrzeniu wniosku Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie reprezentowanej przez pełnomocnika”

i w tym zakresie orzekam:

„po rozpatrzeniu wniosku Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad”;

2. uchylam pkt II.1 decyzji w brzmieniu:

„Przejście górne dla zwierząt dużych należy zlokalizować nad drogą ekspresową S19, jezdnią dodatkową oraz drogą krajową nr 19 ok. km 30+380 trasy głównej S19 Lublin – Rzeszów.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

3. uchylam pkt II.4 decyzji w brzmieniu:

„Do zagospodarowania powierzchni przejścia i obszarów najść należy stosować rodzime gatunki roślin stanowiących bazę zerową, aby skutecznie zwabiać zwierzęta w kierunku przejścia z wykorzystaniem np. drzew i krzewów z gatunków: głóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata*), jabłoń dzika (*Malus sylvestris*), jarzab pospolity (*Sorbus aucuparia*), dereń świdwa (*Cornus sanguinea*), jeżyna fałdowana (*Rubus plicatus*), leszczyna pospolita (*Corylus avellana*), róża dzika (*Rosa canina*). W zagospodarowaniu przejścia należy uwzględnić również brzozę brodawkową i sosnę zwyczajną.”

i w tym zakresie orzekam:

- „1) Do zagospodarowania przejścia i obszaru naprowadzania należy stosować rodzime gatunki roślin stanowiących bazę żerową, z wykorzystaniem np. drzew i krzewów z gatunków: głóg dwuszyjkowy (*Crataegus laevigata*), jabłoń dzika (*Malus sylvestris*), jarzab pospolity (*Sorbus aucuparia*), dereń świdwa (*Cornus sanguinea*), jeżyna fałdowana (*Rubus plicatus*), leszczyna pospolita (*Corylus avellana*), róża dzika (*Rosa canina*).
- 2) Przy zagospodarowaniu przejścia i obszaru naprowadzania należy uwzględnić również nasadzenia brzozy brodawkowatej i sosny zwyczajnej.
- 3) W okresie trzech lat po wykonaniu nasadzeń, w przypadku stwierdzenia podczas kontroli, o której mowa w pkt VI.3, braku ich udatności, należy niezwłocznie wiosną lub jesienią uzupełnić utracone nasadzenia w stosunku 1:1.”;

4. uchylam pkt II.10 decyzji w brzmieniu:

„Zalecane jest wprowadzenie gęstych rzędowych nasadzeń krzewów wzdłuż ogrodzenia zasadniczego na długości 100 m w każdą stronę łączących się z nasadzeniem wzdłuż ekranów przeciwoślśnieniowych na najściach i na powierzchni przejścia górnego.”

i w tym zakresie orzekam:

„Wzdłuż ogrodzenia drogi na odcinkach o długości 100 m od ekranów przeciwoślśnieniowych po obu stronach przejścia należy wykonać rzędowe, zwarte nasadzenia krzewów, łączące się z nasadzeniami wzdłuż ekranów przeciwoślśnieniowych.”;

5. uchylam pkt II.17 decyzji w brzmieniu:

„Należy zapewnić odpowiednią organizację pracy maszyn budowlanych i pojazdów transportowych – grupowanie w jednym miejscu oraz prowadzenie prac w sposób okresowy.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

6. uchylam pkt II.18 decyzji w części:

„Prace prowadzić przy użyciu sprawnego technicznie sprzętu.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

7. uchylam pkt II.19 decyzji w brzmieniu:

„Plac budowy należy utrzymywać w stanie ograniczającym niezorganizowaną emisję pyłów.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

8. uchylam pkt II.20 decyzji w brzmieniu:

„Materiały sypkie transportować pojazdami wyposażonymi w zabezpieczenia ograniczające pylenie.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

9. uchylam pkt II.21 decyzji w brzmieniu:

„Ograniczać prędkość pojazdów w rejonie inwestycji.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

10. uchylam pkt II.22 decyzji w brzmieniu:

„Należy zapewnić odpowiednie zagospodarowanie ścieków bytowych na etapie realizacji przedsięwzięcia. Powstające ścieki bytowe z zaplecza budowy należy odprowadzać do szczelnych, przewoźnych sanitariatów, opróżnianych przez uprawnione podmioty do oczyszczalni ścieków.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

11. uchylam pkt II.23 decyzji w brzmieniu:

„Celem zapewnienia ochrony środowiska gruntowo-wodnego wszelkie prace należy prowadzić przy użyciu sprawnego technicznie sprzętu, eksploatowanego i konserwowanego w sposób prawidłowy. Należy również zabezpieczyć użytkowane maszyny, sprzęt budowlany i transportowy przed wyciekami paliw i olejów. Zaplecze budowy należy utwardzić. Plac budowy oraz zaplecze budowy wyposażać w środki do neutralizacji rozlanych substancji ropopochodnych (sorbenty lub inne materiały umożliwiające zebranie wycieków substancji niebezpiecznych).”

i w tym zakresie orzekam:

- „1) Plac budowy oraz zaplecze budowy należy wyposażać w techniczne i chemiczne środki do usuwania lub neutralizacji zanieczyszczeń ropopochodnych. W przypadku wycieku substancji ropopochodnych należy je niezwłocznie usunąć lub zneutralizować.
- 2) W obrębie zaplecza budowy należy zlokalizować place parkingowo-serwisowe, myjnie maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych, miejsca magazynowania materiałów budowlanych oraz miejsca magazynowania odpadów.
- 3) Tankowanie, serwisowanie oraz parkowanie maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych należy prowadzić na terenie placów parkingowo-serwisowych.
- 4) Dopuszcza się tankowanie i serwisowanie stacjonarnych maszyn i urządzeń budowlanych poza placami parkingowo-serwisowymi, pod warunkiem zabezpieczenia gleby w miejscu ich posadowienia za pomocą materiałów technicznych umożliwiających ujęcie ewentualnych wycieków substancji ropopochodnych.
- 5) Materiały pędne oraz oleje i smary wykorzystywane na etapie realizacji przedsięwzięcia należy magazynować na terenie placów parkingowo-serwisowych. Powyższe substancje należy magazynować w zamykanych i szczelnych pojemnikach, odpornych na działanie przechowywanych w nich substancji, w miejscach osłoniętych przed działaniem czynników atmosferycznych oraz zabezpieczonych przed dostępem osób nieuprawnionych.
- 6) Mycie maszyn i urządzeń oraz pojazdów budowlanych należy prowadzić na terenie myjni.
- 7) Place parkingowo-serwisowe oraz myjnie należy zlokalizować na utwardzonym i uszczelnionym podłożu. Ponadto należy wyposażać je w urządzenia do podczyszczania ścieków z zawiesin oraz substancji ropopochodnych.
- 8) Materiały budowlane oraz substancje i preparaty stosowane na etapie realizacji przedsięwzięcia, z kart charakterystyki których wynika, że mogą stanowić zagrożenie dla wód lub dla gleby, należy magazynować na terenie zaplecza budowy na utwardzonym i uszczelnionym podłożu, w miejscach osłoniętych przed działaniem czynników atmosferycznych oraz zabezpieczonych przed dostępem osób nieuprawnionych. Miejsca te należy wyposażać w urządzenia lub środki umożliwiające ich zebranie lub neutralizację, w sytuacji przypadkowego wydostania się

z opakowań. Rodzaje i ilość urządzeń lub środków dostosować do rodzaju i ilości magazynowanych materiałów, substancji i preparatów. Powyższe materiały, substancje i preparaty magazynować i przemieszczać w opakowaniach producenta. W przypadku ich wydostania się z opakowań należy je niezwłocznie usunąć lub zneutralizować.

- 9) Podłoże, o którym mowa w lit. g i h, należy wykonać przy użyciu wodoodpornych i mrozoodpornych płyt betonowych o klasie wytrzymałości minimum C35/45 uszczelnionych za pomocą elastycznych spoin odpornych na działanie czynników atmosferycznych (temperatury, promieni UV, deszczu i powietrza) oraz substancji ropopochodnych lub przy użyciu geomembran.”;

12. uchylam pkt II.24 decyzji w brzmieniu:

„Należy ograniczyć powierzchnię pasa zajętego pod prace budowlane do minimum.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

13. uchylam pkt II.25 decyzji w brzmieniu:

„Odpady powstające na etapie realizacji inwestycji należy magazynować selektywnie w sposób dostosowany do właściwości chemicznych i fizycznych odpadów w szczelnych kontenerach oraz w przyzmach usytuowanych w wyznaczonym miejscu na terenie budowy.”

i w tym zakresie orzekam:

- „1) Odpady powstałe na etapie realizacji przedsięwzięcia należy magazynować na terenie specjalnie przygotowanych placów zlokalizowanych w obrębie zaplecza budowy.
- 2) Dopuszcza się magazynowanie odpadów w postaci gleby i ziemi, w tym kamieni, niezawierających substancji niebezpiecznych (kod: 17 05 04) poza zapleczem budowy.
- 3) Place przeznaczone do magazynowania odpadów niebezpiecznych należy zlokalizować na utwardzonym i uszczelnionym podłożu.
- 4) Podłoże, o którym mowa w lit. c, należy wykonać przy użyciu wodoodpornych i mrozoodpornych płyt betonowych o klasie wytrzymałości minimum C35/45 uszczelnionych za pomocą elastycznych spoin odpornych na działanie czynników atmosferycznych (temperatury, promieni UV, deszczu i powietrza) oraz substancji chemicznych lub przy użyciu geomembran.
- 5) Place i miejsca przeznaczone do magazynowania odpadów niebezpiecznych należy wyposażać w urządzenia lub środki umożliwiające zebranie lub neutralizację odpadów, w sytuacji ich przypadkowego wydostania się z pojemników. Rodzaje i ilość tych urządzeń lub środków należy dostosować do rodzaju i ilości magazynowanych odpadów. W przypadku wydostania się odpadów z pojemników należy je niezwłocznie usunąć lub zneutralizować.”;

14. uchylam pkt II.26 decyzji w brzmieniu:

„Po zgromadzeniu odpowiedniej ilości odpady powstające na etapie realizacji inwestycji należy przekazać uprawnionym podmiotom posiadającym odpowiednie zezwolenia na gospodarowanie odpadami, gwarantującym zagospodarowanie odpadów zgodnie z prawem.”

i w tym zakresie umarzam postępowanie pierwszej instancji;

15. uchylam pkt II.27 decyzji w brzmieniu:

„Masy ziemne należy w pierwszej kolejności zagospodarować w miejscu ich wydobycia (na terenie inwestycji) pod warunkiem, że nie będą zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi. Ewentualny nadmiar mas ziemnych oraz zanieczyszczone masy ziemne należy przekazać jako odpad uprawnionym podmiotom celem dalszego zagospodarowania zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie.”

i w tym zakresie orzekam:

„Niezanieczyszczoną glebę i ziemię wydobyte podczas realizacji przedsięwzięcia należy wykorzystać na potrzeby budowy przejścia, m.in. do wykonania konstrukcji przejścia, umocnienia skarpu itp., jeżeli będzie to możliwe technicznie, technologicznie i organizacyjnie.”;

16. uchylam pkt III decyzji w brzmieniu:

„Dla przedsięwzięcia nie zachodzi konieczność realizacji z uwzględnieniem wymogów w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych, gdyż nie zalicza się ono do grupy zakładów stwarzających takie zagrożenie.”

i w tym zakresie orzekam:

„Nie stwierdzam potrzeby określenia wymogów w zakresie przeciwdziałania skutkom awarii przemysłowych.”;

17. uchylam pkt IV decyzji w brzmieniu:

„Przedsięwzięcie nie będzie powodować transgranicznego oddziaływania na środowisko. Nie przeprowadzono postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.”

i w tym zakresie orzekam:

„Nie stwierdzam potrzeby określenia wymogów w zakresie ograniczania transgranicznego oddziaływania na środowisko.”;

18. uchylam pkt VI decyzji w brzmieniu:

„Obowiązek zapobiegania i ograniczania oddziaływania zostanie zrealizowany przez uwzględnienie w szczególności warunków określonych w pkt II niniejszej decyzji. Ponadto:

1. W okresie eksploatacji należy prowadzić 3-letni (licząc od daty zakończenia analizy porealizacyjnej) monitoring skuteczności przejścia.
2. Monitoring efektywności wykorzystania przejścia przez zwierzęta powinien obejmować: rejestrację tropów zwierząt na pasie z piaskiem/na śniegu, rejestrację zwierząt przy pomocy automatycznych kamer video (tzw. wideofotopułapki).
3. Zasadnym jest prowadzenie monitoringu przejścia jednocześnie z monitoringiem pozostałych przejść tego odcinka S-19.

Wyniki monitoringu należy przesłać, każdorazowo w postaci rocznego raportu, do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie, nie później niż do końca lutego za okres minionego roku kalendarzowego.”

i w tym zakresie orzekam:

„1. W okresie eksploatacji należy prowadzić 3-letni monitoring efektywności wykorzystania przejścia:

- 1) monitoring należy rozpocząć po upływie 1 roku od oddania do użytkowania przedsięwzięcia pod nazwą: Projekt i budowa drogi ekspresowej S19 Lublin - Rzeszów, odc. koniec obw. Kraśnika - węzeł „Sokołów Młp. Północ” Część nr 3: odc. realizacji Janów Lubelski (węzeł „Jonaki” obecnie „Janów Lub. Południe” - bez węzła) - węzeł „Łązek Ordynacki” obecnie „Lasy Janowskie” (z węzłem), długości ok. 8 km;
- 2) monitoring należy prowadzić przez równoległą:
 - a. rejestrację tropów zwierząt na koronie przejścia na pasie z piaskiem lub na śniegu. W tym celu:
 - w środkowej części korony przejścia na całej jego szerokości należy wykonać pas w postaci zagłębienia o głębokości min. 15 cm i szerokości 2,5 m.; dno zagłębienia należy zabezpieczyć folią lub geowłókniną uniemożliwiającą przerastanie roślin. Zagłębienie należy następnie wypełnić drobnopiękistym piaskiem;
 - dwa razy w miesiącu należy przeprowadzić kontrolę wykorzystania przejścia. Jedną kontrolę powinna obejmować dwie wizyty terenowe; drugą wizytę należy odbyć po dwóch dniach. Zimą – w przypadku zalegania pokrywy śnieżnej kontrolę składającą się z jednej wizyty należy przeprowadzić dwa dni po opadzie śniegu;
 - w czasie wizyty terenowej należy rozpoznać gatunki i liczone tropy zwierząt pozostawione na pasie z piaskiem (bez względu na kierunek przejścia). Po rozpoznaniu należy zagrabić piasek do usunięcia śladów pozostawionych przez zwierzęta;
 - w formularzu kontroli przejścia należy uwzględnić dane: datę wizyty, godzinę wizyty, warunki pogodowe, numer wizyty (pierwsza lub druga w danej kontroli), liczbę tropów każdego gatunku zwierząt. Na podstawie danych z formularzy należy opracować miary: lista gatunków zwierząt stwierdzonych na przejściu, struktura gatunkowa zwierząt, częstość użytkowania przejścia przez dany gatunek i stałość występowania gatunku na przejściu;
 - b. rejestrację zwierząt na koronie przejścia oraz w obszarze naprowadzania przy pomocy automatycznych kamer video (tzw. wideopułapki). W tym celu na czas wykonywania monitoringu w środkowej części korony przejścia oraz w obszarze naprowadzania należy zainstalować automatyczne kamery video rejestrujące obraz i dźwięk. Kamery w obszarze naprowadzania należy rozmieścić tak, by obejmowały wybrane obszary stref najścia, która nie podlega już bezpośredniemu oddziaływaniu drogi. Rejestrację należy wykonać przez dwa kolejne tygodnie w miesiącu - łącznie 12 sesji rocznie. Szczegółowy zakres monitoringu przy pomocy kamer przedstawić do akceptacji Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Lublinie;
- 3) podczas monitoringu należy zbierać dane dotyczące liczebności, zagęszczenia, dynamiki oraz struktury gatunkowej populacji zwierząt w obszarze naprowadzania;
- 4) wyniki monitoringu w postaci rocznego raportu za poprzedni rok kalendarzowy należy przekazać, w terminie do ostatniego dnia lutego, Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Lublinie oraz Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska. W raporcie

dane uzyskane z monitoringu wraz z ich analizą należy odnieść do danych zebranych w poprzednim roku/latach.

2. Dwa razy w roku należy przeprowadzić kontrolę stanu zagospodarowania i funkcjonalności przejścia oraz obszaru naprowadzania, obejmującą: stan i szczelność ogrodzeń naprowadzających, obecność niepożądanych elementów pochodzenia antropogenicznego, obecność obiektów mogących powodować stres u zwierząt lub utrudniać korzystanie z przejścia oraz aktywność ludzi na przejściu. W przypadku stwierdzenia uszkodzeń lub nieszczelności ogrodzeń albo obecności powyższych obiektów należy je niezwłocznie odpowiednio naprawić lub usunąć.
3. W okresie trzech lat od wykonania nasadzeń na przejściu i w obszarze naprowadzania, jeden raz w roku, w sezonie wegetacyjnym należy przeprowadzić kontrolę udatności nasadzeń.”;

19. uchylam pkt VII decyzji w brzmieniu:

„Realizacja przedsięwzięcia nie wymaga utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania.”

i w tym zakresie orzekam:

„Nie stwierdzam konieczności utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania.”;

20. uchylam pkt VIII decyzji w brzmieniu:

„Przedsięwzięcie wymaga sporządzenia analizy porealizacyjnej w celu porównania ustaleń zawartych w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w szczególności ustaleń dotyczących przewidywanego charakteru i zakresu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz planowanych działań zapobiegawczych z rzeczywistym oddziaływaniem przedsięwzięcia na środowisko i działaniami podjętymi dla jego ograniczenia.

Zakres analizy powinien obejmować:

1. Należy dokonać wstępnej kontroli przejścia dla zwierząt, w przypadku niewykorzystywania przejścia przez zwierzęta należy opracować program naprawczy pozwalający na zwiększenie efektywności wykorzystania przejścia.
2. Zakres analizy powinien obejmować: rejestrację tropów zwierząt na pasie z piaskiem/na śniegu, rejestrację zwierząt przy pomocy automatycznych kamer video (tzw. videofotopułapki).
3. Należy wykonać analizę porealizacyjną a jej wyniki przedstawić w terminie 18 miesięcy od oddania inwestycji do użytkowania.”

i w tym zakresie orzekam:

- „1. Nakładam obowiązek przedstawienia analizy porealizacyjnej w zakresie efektywności wykorzystania przejścia przez zwierzęta, w tym: wilka, rysia, żubra, łosia i jelenia.
2. Analizę porealizacyjną należy wykonać na podstawie danych pochodzących z monitoringu, o którym mowa w pkt VI.1. Poziom efektywnej migracji, oddzielnie dla: wilka, rysia, żubra, łosia i jelenia, należy określić na podstawie danych o liczebności, zagęszczeniu, dynamice, strukturze gatunkowej populacji zwierząt w otoczeniu przejścia.
3. Analizę porealizacyjną należy przedłożyć Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Lublinie i Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w terminie 6 miesięcy od zakończenia monitoringu, o którym mowa w pkt VI.1.”;

21. w pozostałej części utrzymuję decyzję w mocy.

Uzasadnienie

RDOŚ w Lublinie decyzją z dnia 15 października 2021 r., po rozpatrzeniu wniosku Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 21 grudnia 2020 r., na podstawie art. 71 ust. 2 pkt 2 i art. 82 ustawy ooś, określił środowiskowe uwarunkowania realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia.

W dniu 5 listopada 2021 r. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, biorące udział w postępowaniu na prawach strony, wniosło odwołanie od powyższej decyzji. Odwołanie zostało wniesione w terminie. Stowarzyszenie zaskarżoną decyzję otrzymało w dniu 22 października 2021 r. Skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji.

We wniesionym odwołaniu skarżący wskazał na naruszenie:

- art. 66 ust. 1 pkt 4–6a ustawy ooś, poprzez „oparcie rozstrzygnięcia na raporcie ooś zawierającym uchybienia i błędy merytoryczne w zakresie identyfikacji oddziaływań na środowisko oraz analizy porównawczej wariantów realizacji przedsięwzięcia, który nie zawierał właściwego opisu elementów przyrodniczych środowiska objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko”,
- art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy ooś, poprzez „wydanie decyzji, która wadliwie określa istotne warunki korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich”,
- art. 7, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 Kpa, poprzez „naruszenie zasady praworządności, zaniechanie wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, niezbranie i nierozpatrzenie pełnego materiału dowodowego oraz niewłaściwe sporządzenie uzasadnienia decyzji”,
- art. 81 ust. 2 ustawy ooś oraz art. 6 ust. 3 i 4 dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.U.E.L.1992.206.7), dalej Dyrektywa Siedliskowa, art. 33 ust. 1 pkt 1–3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098, ze zm.), dalej ustawa o.p., poprzez „wydanie decyzji uzgadniającej warunki realizacji przedsięwzięcia, które dopuszcza wystąpienie znacząco negatywnego oddziaływania na spójność i zachowanie integralności obszaru Natura 2000 PLH 060031 Uroczyska Lasów Janowskich”.

Wnioskiem z dnia 9 listopada 2021 r. GDDKiA wystąpił o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji RDOŚ w Lublinie z dnia 15 października 2021 r. Postanowieniem z dnia 11 stycznia 2022 r. RDOŚ w Lublinie nadał rygor natychmiastowej wykonalności ww. decyzji. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy postanowieniem GDOŚ z dnia 4 marca 2022 r., znak: DOOŚ-WDŚZOO.420.4.2022.US.1. W dniu 24 stycznia 2022 r., na podstawie art. 86e ust. 1 ustawy ooś, Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, uczestniczące w postępowaniu na prawach strony, wniosło o wstrzymanie natychmiastowego wykonania decyzji organu pierwszej

instancji. Postanowieniem z dnia 15 marca 2022 r., znak: DOOŚ-WDŚZOO.420.64.2021.US.4, GDOŚ odmówił wstrzymania natychmiastowego wykonania ww. decyzji.

Zawiadomieniem z dnia 7 kwietnia 2022 r., znak: DOOŚ-WDŚZOO.420.64.2021.US.6, GDOŚ, na podstawie art. 10 Kpa, poinformował strony postępowania o możliwości zapoznania się z aktami sprawy oraz wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych uwag. Żadna ze stron postępowania nie zgłosiła uwag i wniosków do zgromadzonego materiału dowodowego. Stronami postępowania są Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad oraz Skarb Państwa – reprezentowany przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot uczestniczy w postępowaniu jako podmiot na prawach strony.

GDOŚ ustalił i zważył, co następuje.

Przedmiotowe przedsięwzięcie polega na budowie przejścia górnego dla zwierząt dużych nad drogą ekspresową S19, jezdnią dodatkową oraz drogą oraz drogą krajową nr 19 ok. km 30+380 trasy głównej S19 Lublin - Rzeszów. Planowana inwestycja jest częścią zadania „Projekt i budowa drogi ekspresowej S19 Lublin - Rzeszów, odc. koniec obw. Kraśnika - węzeł „Sokołów Młp. Północ” Część nr 3: odc. realizacji Janów Lubelski (węzeł „Jonaki” obecnie „Janów Lub. Południe” - bez węzła) - węzeł „Łązek Ordynacki” obecnie „Lasy Janowskie” (z węzłem), długości ok. 8 km.

Inwestycja należy do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w § 3 ust. 2 pkt 1 w związku z § 2 ust. 1 pkt 31 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839), tj. rozbudowa, przebudowa lub montaż realizowanego lub zrealizowanego przedsięwzięcia wymienionego w § 2 ust. 1, niespełniające kryteriów, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 1. W związku z powyższym, na mocy art. 71 ust. 2 pkt 2 ustawy ooś, przedsięwzięcie wymaga uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Planowane przedsięwzięcie będzie usytuowane na terenie województwa lubelskiego, w powiecie janowskim, gminie Janów Lubelski. Właściwość miejscową RDOŚ w Lublinie do wydania zaskarżonej decyzji określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2008 r. w sprawie nadania statutu Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie (Dz. U. z 2008 r. nr 202 poz. 1258). Z rzonego statutu wynika, że obszarem działalności RDOŚ w Lublinie jest obszar województwa lubelskiego. Właściwość rzeczowa RDOŚ w Lublinie do załatwienia przedmiotowej sprawy wynika natomiast z art. 75 ust. 1 pkt 1 lit. a tiret pierwsze i lit. p ustawy ooś.

Jak wynika natomiast z art. 127 § 2 Kpa w związku z art. 127 ust. 3 ustawy ooś, organem właściwym do rozpatrzenia odwołania od decyzji regionalnego dyrektora ochrony środowiska jest GDOŚ.

Zgodnie z art. 138 § 1 pkt 2 Kpa organ odwoławczy uchyla zaskarżoną decyzję w całości albo w części i w tym zakresie orzeka co do istoty sprawy albo uchylając tę decyzję – umarza postępowanie pierwszej instancji w całości albo w części.

Uchylenie decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy będzie miało miejsce wówczas, gdy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy rozstrzygnięcie merytoryczne organu odwoławczego jest niezgodne z rozstrzygnięciem organu pierwszej instancji. Organ administracji, wydając

w postępowaniu odwoławczym decyzję uchylającą zaskarżoną decyzję i orzekając co do istoty sprawy, zajmuje stanowisko, że rozstrzygnięcie organu pierwszej instancji jest w tym zakresie nieprawidłowe z uwagi na niezgodność z przepisami prawa lub z punktu widzenia celowości podjętego rozstrzygnięcia. Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do punktów: II.4, II.10, II.23, II.25, II.27, III, IV, VI, VII i VIII decyzji RDOŚ w Lublinie z dnia 15 października 2021 r.

Natomiast uchylenie decyzji i umorzenie postępowania pierwszej instancji może mieć miejsce w sytuacji, gdy postępowanie to było bezprzedmiotowe. *Prześlanka bezprzedmiotowości wystąpi, gdy brak było podstaw prawnych do merytorycznego rozpoznania danej sprawy w ogóle bądź nie było podstaw do rozpoznania jej w drodze postępowania administracyjnego, czy też tylko w drodze postępowania administracyjnego prowadzonego przed tym organem pierwszej instancji* (B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2016, str. 619). Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do punktów: II.1, II.17, II.18 w części, II.19, II.20, II.21, II.22, II.24, II.26 ww. decyzji.

Zgodnie z kolei z art. 138 § 1 pkt 1 Kpa organ odwoławczy może utrzymać w mocy zaskarżoną decyzję. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy w wyniku ponownego rozpoznania sprawy rozstrzygnięcie organu odwoławczego jest zgodne z rozstrzygnięciem organu pierwszej instancji zawartym w zaskarżonej decyzji. Organ administracji, wydając w postępowaniu odwoławczym decyzję utrzymującą w mocy zaskarżoną decyzję, zajmuje stanowisko, że rozstrzygnięcie organu pierwszej instancji jest prawidłowe, zarówno co do zgodności z prawem, jak i co do istoty. W ocenie GDOŚ w pozostałej części zaskarżona decyzja jest prawidłowa i nie narusza przepisów prawa w stopniu uzasadniającym jej uchylenie.

W toku postępowania GDOŚ dokonał weryfikacji raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wraz z uzupełnieniami. Raport spełnia wymogi wskazane w art. 66 ustawy o oś w stopniu umożliwiającym przeprowadzenie oceny oddziaływania przedmiotowego przedsięwzięcia na środowisko oraz określenie środowiskowych uwarunkowań jego realizacji.

W pkt 1 niniejszej decyzji GDOŚ zreformował część sentencji zaskarżonej decyzji, bowiem RDOŚ w Lublinie nieprawidłowo oznaczył adresata decyzji, wskazując, że jest nim Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie, naruszając tym samym art. 107 § 1 pkt 3 Kpa.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1376, ze zm.) Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad jest zarządcą dróg krajowych, natomiast z art. 20 pkt 3 tej ustawy wynika, że do zarządcy drogi należy pełnienie funkcji inwestora. Z kolei art. 18a ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o drogach publicznych wskazuje, że Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad realizuje swoje zadania przy pomocy Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, w skład której, co wynika z ust. 2, wchodzi oddziały w województwach. Zgodnie z art. 29 Kpa stronami mogą być osoby fizyczne i osoby prawne, a gdy chodzi o państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne i organizacje społeczne - również jednostki nieposiadające osobowości prawnej. Zgodnie natomiast z art. 30 § 1 Kpa zdolność

prawną i zdolność do czynności prawnych stron ocenia się według przepisów prawa cywilnego, o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Z powyższego wynika zatem, że ani Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, ani jej Oddział w Lublinie nie posiadają zdolności administracyjnoprawnej. Zdolność taką posiada natomiast Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad i to on jest adresatem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Organ odwoławczy dokonał również oceny prawidłowości i skuteczności istotnych warunków korzystania ze środowiska w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, wymagań dotyczących ochrony środowiska koniecznych do uwzględnienia w dokumentacji na dalszym etapie procesu inwestycyjnego oraz warunków mających na celu unikanie, zapobieganie, ograniczanie i monitorowanie oddziaływań przedsięwzięcia na środowisko, które zostały określone w decyzji RDOŚ w Lublinie z dnia 15 października 2021 r. Warunki określone w pkt II.4, II.10, II.23, II.25, II.27, III, IV, VI, VII i VIII powyższej decyzji nie wypełniały wymogów określonych w art. 107 § 1 Kpa w związku z art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b-e, pkt 2 lit. b i c, pkt 3 oraz pkt 5 ustawy o oś, z tego też względu zostały one zmodyfikowane i doprecyzowane w postępowaniu odwoławczym.

W warunku określonym w pkt II.4 zaskarżonej decyzji RDOŚ w Lublinie nałożony na inwestora obowiązek zagospodarowania powierzchni przejścia i obszaru naprowadzania z zastosowaniem określonych gatunków roślin w celu zwabiania zwierząt w kierunku przejścia. Mając na uwadze, że część nasadzeń może zostać utracona w czasie funkcjonowania przejścia, w celu zapewnienia udatności nasadzeń i ich skuteczności GDOŚ zreformował analizowany warunek, wprowadzając obowiązek niezwłocznego uzupełniania nasadzeń w okresie 3 lat od ich wykonania (pkt 3 niniejszej decyzji). Prawidłowo wykonane i trwałe nasadzenia przyczyniają się bowiem do zapewnienia efektywności ekologicznej przejścia.

Przez użycie przez RDOŚ w Lublinie w pkt II.10 zaskarżonej decyzji zwrotu „zalecane jest”, warunek określony w tym punkcie miał charakter dowolny, a nie władczy, przez co orzeczony w nim obowiązek nie był zabezpieczony przymusem administracyjnym. Z tego też względu został on zreformowany przez GDOŚ przez nadanie mu formy nakazowej (pkt 4 niniejszej decyzji).

Warunki określone w pkt II.23, II.25 i II.27 zaskarżonej decyzji, dotyczące organizacji placów budowy i zaplecza budowy oraz prowadzenia gospodarki odpadowej, były sformułowane w sposób zbyt ogólny i niekonkretny, jak i nie wskazywały wszystkich koniecznych do podjęcia działań zabezpieczających, ponadto częściowo wynikały wprost z obowiązujących przepisów prawa, tj. rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. nr 47, poz. 401) oraz innych rozporządzeń wydanych na mocy delegacji art. 237¹⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, ze zm.), a także ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699). Z tego też względu zostały one zreformowane przez GDOŚ z uwagi na konieczność ochrony gleby oraz środowiska wodno-gruntowego na etapie realizacji przedsięwzięcia (pkt 11, 13 i 15 niniejszej decyzji).

Zreformowanie pkt VI decyzji organu pierwszej instancji (pkt 18 niniejszej decyzji) polega na uszczegółowieniu zasad prowadzenia monitoringu skuteczności wykorzystania przejścia dla zwierząt – za pomocą pasów na piasku oraz za pomocą wideopułapek w obrębie przejścia, gdyż metodyka wskazana w zaskarżonej decyzji w tym zakresie była zbyt ogólna (nie zawarto w niej danych dotyczących częstotliwości kontroli, rodzaju danych, wymiarów pasa z piaskiem). Ponadto w celu zapewnienia możliwości analizy danych uzyskanych z przejścia za pomocą ww. metod, w kontekście oceny, czy przejście dla zwierząt jest efektywnie wykorzystywane przez gatunki docelowe, nałożono obowiązek prowadzenia obserwacji za pomocą wideopułapek w otoczeniu przejścia po obydwu jego stronach. W celu zapewnienia obiektywnych danych w tym zakresie, wideopułapki powinny zostać rozmieszczone tak, by obejmowały strefę najścia, która nie podlega już bezpośredniemu oddziaływaniu drogi (por. E. van der Grift, Guidelines for evaluating use of wildlife crossing structures. Handbook of road ecology, 2015 r.). Brak zapewnienia możliwości oceny efektywności wykorzystania przejść dla zwierząt wymienia się bowiem obecnie jako główne wady nieprawidłowo zaprojektowanego monitoringu przejść. Samo rejestrowanie liczby przekroczeń przejść przez gatunki nie zapewnia dobrych podstaw do wyciągania wniosków dotyczących wskaźników wykorzystania przejść przez zwierzęta czy efektywności wykorzystania przejść. Wskaźniki przekroczeń są bowiem w dużej mierze zależne od zagęszczenia populacji i są zwykle większe na obszarach z wyższymi zagęszczeniami populacji niż na obszarach, gdzie dane gatunki są rzadkie, co jednak nie odzwierciedla faktycznej efektywności wykorzystania przejść przez dzikie zwierzęta (por. *ibidem*, str. 120-121). Na zasadność odnoszenia danych uzyskanych z samego przejścia do danych zebranych z otoczenia przejścia wskazuje się również w krajowej literaturze. Aby ocenić skuteczność przejścia w zmniejszaniu problemu fragmentacji siedlisk i izolacji populacji poszczególnych gatunków zwierząt, konieczne jest odniesienie wskaźników intensywności użytkowania przejścia do struktury gatunkowej zespołów zwierząt zasiedlających sąsiedztwo drogi, co w szczególności dotyczy obszarów chronionych. Dla dokonania ocen w tym zakresie w przypadku braku dostępnych informacji na ten temat niezbędne jest przeprowadzenie prac terenowych w celu zebrania danych o liczebności, zagęszczeniach, dynamice oraz strukturze gatunkowej lokalnych populacji zwierząt, co jest możliwe do wykonania m.in. za pomocą wideopułapek (por. S. Nowak, R.W. Mysłajek, *Propozycja metodyki podstawowego monitoringu użytkowania przejść dla zwierząt przez ssaki naziemne*, Studia i Materiały CEPL w Rogowie, R. 21. Zeszyt 59/2/2019 r.). W analizowanym przypadku konieczne jest zebranie danych z zakresu liczebności, zagęszczeń, dynamiki oraz struktury gatunkowej lokalnych populacji zwierząt w otoczeniu przejścia, gdyż z raportu oraz uzupełnień do niego wynika, że na etapie prowadzonej oceny oddziaływania na środowisko nie były dostępne wszystkie informacje na ten temat. W szczególności brak szczegółowych informacji dotyczących tras migracji rysia i kierunku rozprzestrzeniania się wsiedlonego na początku 2021 r. żubra. Jak wynika z danych tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich PLH060031, również dane dotyczące populacji i stanu siedliska wilka z projektu planu zadań ochronnych wymagają aktualizacji. Ponadto w piśmie z dnia 11 marca 2022 r. Inwestor wskazał, że brak jest informacji na temat znaczenia

(funkcjonalności) terenów po obydwu stronach przejścia dla łośia, jelenia, żubra, rysia i wilka. Powyższe, w formie zarzutu braku właściwego opisu elementów przyrodniczych objętych oddziaływaniem inwestycji, podniósł również Skarżący, wobec czego konieczne było nałożenie obowiązku uwzględnienia tego aspektu w trakcie monitoringu efektywności przejścia dla zwierząt. Będzie to miało znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do gatunku rysia (w dokumentacji nie zawarto informacji na temat rozmieszczenia tego gatunku w Kompleksie Lasów Janowskich) oraz żubra – nie jest bowiem jasne w którą stronę rozprzestrzenia się populacja wsiedlona w okolicach Władysławowa i jak dużo czasu wymaga, aby migrujące żubry przemieściły się na tereny sąsiednie do przejścia dla zwierząt. Tym samym analiza samych danych zebranych na przejściu, bez odniesienia do danych z otoczenia przejścia, nie dostarczyłaby informacji, czy ewentualny brak tego gatunku wynika z braku akceptacji przejścia przez ten gatunek, czy z niewykorzystania tej części potencjalnego siedliska przez żubra. GDOŚ wskazał również sposób określenia poziomu efektywnej migracji przejściem – w związku z brakiem wystraszających danych zostanie ona określona na podstawie informacji dotyczących m.in. zagęszczeń populacji gatunków zwierząt docelowych w otoczeniu przejścia, zebranych w trakcie monitoringu.

Zreformowanie pkt VI zaskarżonej decyzji w zakresie efektywności użytkowania przejścia dla zwierząt wynika również z konieczności prowadzenia regularnej kontroli jego stanu technicznego. Specyfika konstrukcji przejścia wymaga, by takie kontrole odbywały się co najmniej raz w roku (por. *ibidem*, str. 19). W szczególności będzie to miało znaczenie dla ograniczenia ewentualnej antropopresji w obrębie przejścia, której wystąpienie wskazywane jest jako czynnik obniżający skuteczność migracji dzikich zwierząt przez przejścia dla zwierząt (por. R. Mysłajek i in., *Mammal use of wildlife crossing structures along a new motorway in an area recently recolonized by wolves*, European Journal of Wildlife Research 66 nr 79, 2020 r.). W celu zapewnienia udatności nasadzeń konieczna jest ich kontrola w obrębie poszczególnych stref przejścia w okresie 3 lat od ich wykonania.

Ponadto, reformując pkt VI zaskarżonej decyzji, organ odwoławczy uszczegółowił, jak powinna wyglądać zawartość raportów z monitoringu przejścia, oraz nakazał ich przekazywanie również GDOŚ.

Obowiązek przedstawienia analizy porealizacyjnej, określony przez RDOŚ w Lublinie w pkt VIII zaskarżonej decyzji, został doprecyzowany przez GDOŚ w pkt 20 niniejszej decyzji. Zakres analizy porealizacyjnej został zaproponowany w raporcie (str. 85) i przeniesiony przez organ pierwszej instancji na grunt zaskarżonej decyzji, jednak został on określony w sposób niejasny. GDOŚ orzekł, że analiza porealizacyjna w zakresie efektywności wykorzystania przejścia przez zwierzęta ma być wykonana na podstawie danych uzyskanych w trakcie monitoringu, a także doprecyzował, że ocena poziomu efektywnej migracji w analizie ma być oceniona oddzielnie dla wilka, rysia, żubra, łośia i jelenia. Nieprawidłowe byłoby bowiem podejście, gdzie wykorzystanie przejścia przez zwierzęta cechujące się dużą tolerancją warunków ekologicznych w obrębie przejścia skutkowałoby uznaniem, że spełnia ono swoje funkcje, w przypadku gdy nie odnotowano by w jego obrębie migracji żadnego z gatunków docelowych. Ponadto organ odwoławczy nakazał przedłożenie analizy porealizacyjnej również GDOŚ.

W orzecznictwie jako przypadek braku podstawy prawnej do wydania decyzji wskazuje się m.in. na nałożenie na stronę obowiązku, w sytuacji gdy obowiązek ten wynika wprost z przepisu prawa (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 1983 r., sygn. akt II SA 261/83 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 7 stycznia 2013 r., sygn. akt II SA/Sz 1062/12). Z sytuacją taką mamy do czynienia w odniesieniu do następujących punktów decyzji RDOŚ w Lublinie z dnia 15 października 2021 r.:

- II.18 w części „Prace prowadzić przy użyciu sprawnego technicznie sprzętu” – obowiązek w nim wskazany wynika z przepisów rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych oraz innych rozporządzeń wydanych na mocy delegacji zawartej w art. 237¹⁵ § 2 ustawy – Kodeks pracy;
- II.19, tj.: „Plac budowy należy utrzymywać w stanie ograniczającym niezorganizowaną emisję pyłów” – obowiązek w nim wskazany wynika z § 75 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. nr 169 poz. 1650);
- II.20, tj.: „Materiały sypkie transportować pojazdami wyposażonymi w zabezpieczenia ograniczające pylenie” – obowiązek w nim wskazany wynika z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988, ze zm.);
- II.22, tj.: „Należy zapewnić odpowiednie zagospodarowanie ścieków bytowych na etapie realizacji przedsięwzięcia. Powstające ścieki bytowe z zaplecza budowy należy odprowadzać do szczelnych, przewoźnych sanitariatów, opróżnianych przez uprawnione podmioty do oczyszczalni ścieków” – obowiązki w nim wskazane wynikają z § 8 pkt 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych oraz art. 5 ust. 1 pkt 2, 3a, 3b i art. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888, ze zm.);
- II.24, tj.: „Należy ograniczyć powierzchnię pasa zajętego pod prace budowlane do minimum” – obowiązek w nim wskazany wynika z art. 74 ust. 1, art. 75 ust. 2 i art. 101 pkt 5 lit. a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, ze zm.);
- II.26, tj.: „Po zgromadzeniu odpowiedniej ilości odpady powstające na etapie realizacji inwestycji należy przekazać uprawnionym podmiotom posiadającym odpowiednie zezwolenia na gospodarowanie odpadami, gwarantującym zagospodarowanie odpadów zgodnie z prawem” – obowiązki w nim wskazane wynikają z przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699).

Przyjąć zatem należy, że postępowanie organu pierwszej instancji było w powyższym zakresie bezprzedmiotowe. Z tego też względu GDOŚ uchylił zaskarżoną decyzję w tej części i umorzył postępowanie pierwszej instancji w tym zakresie – punkty 6, 7, 8, 10, 12 i 14 niniejszej decyzji.

GDOŚ uchylił również warunek określony w pkt II.1 zaskarżonej decyzji, tj.: „Przejęcie górne dla zwierząt dużych należy zlokalizować nad drogą ekspresową S19, jezdnią dodatkową oraz drogą krajową nr 19 ok. km 30+380 trasy głównej S19 Lublin – Rzeszów”, bowiem taka lokalizacja

została już określona przez RDOŚ w Lublinie w pkt I tej decyzji (pkt 2 niniejszej decyzji). Z tego też względu brak było podstaw do ponownego orzekania w tym zakresie.

Z kolei warunek określony w pkt II.17 zaskarżonej decyzji, tj.: „Należy zapewnić odpowiednią organizację pracy maszyn budowlanych i pojazdów transportowych – grupowanie w jednym miejscu oraz prowadzenie prac w sposób okresowy”, jest nieskonkretyzowany i niezrozumiały. Nie wynika z niego, na czym ma polegać „odpowiednia organizacja pracy” maszyn budowlanych i pojazdów transportowych ani na czym ma polegać prowadzenie prac w sposób okresowy. Ponadto nie jest jasne, co należy rozumieć przez „grupowanie w jednym miejscu”. Wątpliwości powyższych nie wyjaśnia również uzasadnienie decyzji; organ pierwszej instancji ani nie uzasadnił konieczności podjętego w tej części decyzji rozstrzygnięcia, ani nie wykazał jego celowości.

Odnosząc się natomiast do uchylonego pkt II.21 zaskarżonej decyzji, tj.: „Ograniczać prędkość pojazdów w rejonie inwestycji”, wskazać należy, że wprowadzanie ograniczeń dotyczących poruszania się po drogach publicznych nie należy do kompetencji regionalnego dyrektora ochrony środowiska i wykracza poza przedmiot postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Z tego też względu GDOŚ uchylił tę część decyzji i umorzył postępowanie pierwszej instancji (pkt 9 niniejszej decyzji).

Zreformowanie punktów III, IV i VII zaskarżonej decyzji (punkty 16, 17 i 19 niniejszej decyzji) wynikało z konieczności dostosowania ich brzmienia do treści przepisów art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. d i e oraz pkt 3 ustawy ooś.

Odpowiadając na zarzut Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, dotyczący nieprawidłowo przeprowadzonego wariantowania (uznania wycinki 2830 m² monokultury sosnowej w podwariancie B jako negatywnie oddziałującej na obszar Natura 2000), należy wskazać, że z uzupełnienia raportu przedłożonego pismem Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 14 marca 2022 r. (str. 27 uzupełnienia) wynika, że skala wycinki nie była decydującym argumentem przy wyborze wariantu preferowanego, czynnikiem determinującym wybór rozwiązania projektowego była natomiast funkcjonalność przejścia. Wycięcie dodatkowej powierzchni leśnej w podwariancie B (zakładającej nachylenie najść równe 15%) stanowi negatywne oddziaływanie na krajobraz w otoczeniu przejścia, a także może wpłynąć negatywnie na synchronizację (wpasowanie) przejścia w otoczenie, co może mieć wpływ na migrację zwierząt w większym stopniu niż wybór nachylenia najść równego 20%. Ponadto zapewnienie stromego najścia utrudni antropopresję w jego obrębie, co korzystnie wpłynie na możliwość migracji dzikich zwierząt. Przejście w podwariancie B o najściach 15% byłoby bardziej narażone na antropopresję, bowiem sprzyjałoby korzystaniu z przejścia przez ludzi. Z badań przeprowadzonych w Borach Dolnośląskich wynika, że przejścia ze stromymi najściami miały większą średnią liczbę przekroczeń przez dzikie zwierzęta i podobną liczbę gatunków a mniej aktywności ludzi, niż przejścia charakteryzujące się łagodnymi najściami (por. R. Mysłajek i in., *op. cit.*). Na podstawie ww. badań stwierdzono również, że największą wadą łagodnych najść w obrębie terenów płaskich jest konieczność ich rozszerzania daleko na tereny przyległe do dróg, co często wiąże się z znaczącymi pracami ziemnymi i niszczeniem istniejących siedlisk. Z tego powodu w opracowaniu uznano, że

budowa przejść ze stromymi najściami może być korzystniejszym rozwiązaniem zarówno z ekonomicznego, jak i ekologicznego punktu widzenia (por. *ibidem*, str. 79).

GDOŚ nie podziela stanowiska Skarżącego, że prosta metodyka obserwacji wyżej opisywanych badań prowadzonych w Borach Dolnośląskich, brak porównania obiektów ze stromymi najściami z analogicznymi obiektami o typowych najściach oraz brak dyskusji wyników w gronie ekspertów w przypadku tych badań nie pozwalają na wyciągnięcie wniosków o dopuszczalności stosowania stromych najść, zwłaszcza jeśli stoi to w rażącej sprzeczności z ogólnowiatowymi zaleceniami opublikowanymi w licznych podręcznikach, monografiach i pracach przeglądowych. Z danych zawartych w opracowaniu wynika, że metodyka obserwacji zakładała przeprowadzenie badań w ciągu 33 miesięcy od października 2010 r. do czerwca 2013 r. na sześciu przejściach górnych (spośród których dwa charakteryzowały się nachyleniem najść 25% - 26,5%). Obserwacje migrujących zwierząt prowadzono za pomocą dwóch metod równoległe - rejestracji tropów zwierząt na pasie z piaskiem (dwa razy w miesiącu), a także rejestrację zwierząt przy pomocy automatycznych kamer video (tzw. wideopułapek – dwa typy urządzeń). W związku z powyższym należy uznać, że zarówno czas trwania obserwacji, jak również zastosowanie dwóch alternatywnych metod rejestracji, a także objęcie obserwacjami zarówno przejść o łagodnych najściach, jak i przejść o stromych najściach pozwoliły autorom na wyciągnięcie wyżej zaprezentowanych wniosków dotyczących dopuszczalności stosowania stromych najść dla zwierząt (konstrukcja prac naukowych nie pozwala bowiem na wyciągnięcie wniosków nie mających pokrycia w zebranych materiale źródłowym).

Nawiązując natomiast do sprzeczności ustaleń z zaleceniami sformułowanymi w dotychczasowych publikacjach, należy wyjaśnić, że wartość 15% jako maksymalne nachylenie najścia na przejście dla zwierząt lub samego przejścia, została sformułowane ok. 20 lat temu. Pierwsze wzmianki pojawiły się w opracowaniu B. Iuell i in., *Wildlife and traffic: a European handbook for identifying conflicts and designing solutions*, COST, vol 341. KNNV Publishers, Delf, 2003, w efekcie czego rozwiązanie to zostało przeniesione do polskich publikacji, m.in. W. Jędrzejewski i in., *Animals and roads. Methods of mitigating the negative impact of roads on wildlife*. Mammal Research Institute Polish Academy of Sciences, Białowieża, 2009 oraz R.T. Kurek, *Poradnik projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach*, GDOŚ, 2010 r. Należy podkreślić, że w ww. publikacjach przyjmowano przedmiotową wartość graniczną 15% jako rozwiązanie optymalne, a przesłanką decydującą było uznanie, że przejścia na terenach nizinnych nie powinny być zbytnio wyniesione ponad powierzchnię otaczającego terenu, w związku z koniecznością zapewnienia dobrej widoczności z drugiej strony przejścia, gdyż pomaga to zwierzętom w zaakceptowaniu i użytkowaniu przejścia. Przez ostatnie 10-lecie powyższy pogląd podlega weryfikacji pod kątem zmiany istotności przesłanki „widoczności” w zakresie stopnia akceptowalności danego przejścia przez faunę. W związku z powyższym wniosków zawartych w przywołanej publikacji R. Mysłajek i in. nie należy traktować jako rażąco sprzecznych z dotychczasowymi wynikami prac badawczych, ale jako aktualne dane dotyczące rezultatów wynikających z najnowszych badań naukowych nad migracjami zwierząt, również w obrębie przejść o stromych najściach. Wartości dotyczące nachylenia najść przywoływane przez Stowarzyszenie w pracy przeglądowej A. Sołowczuk,

Zrównoważone projektowanie górnych przejść przyjaznych zwierzętom, 2019, str. 66 pochodzą bowiem z publikacji sprzed 10-20 lat (E.A. van der Grift, *Corridor Leusderbeide. Alterra – rapport 912*, Nederland Wageningen, Alterra, 2004; R. Kurek, *Poradnik projektowania przejść dla zwierząt i działań ograniczających śmiertelność fauny przy drogach*, GDOŚ, 2010; Katalog drogowych urządzeń środowiska, załącznik do zarządzenia nr 58 GDDKiA z dnia 19 kwietnia 2002 r.). Konieczne jest również podkreślenie, że w opracowaniu A. Sołowczuk z 2019 r., na które powołuje się Stowarzyszenie, odnosząc się do kwestii tzw. widoczności terenu ze strefy najść, przywołano za ww. opracowaniem E.A. van der Grift stwierdzenie, że w tamtym okresie nie prowadzono badań świadczących o tym, że przejścia wyniesione ponad otaczający teren mają negatywny wpływ na funkcjonalność obiektu (str. 65).

Biorąc pod uwagę pozytywne aspekty inwestycji (czego dotyczy zarzut Stowarzyszenia w przedmiocie naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 4-6a ustawy oos) w zakresie utrzymania żywotnej metapopulacji wilka w granicach kompleksu Lasów Janowskich czy zachowania jednej z trzech głównych tras dyspersji tego gatunku w skali Europy Środkowej, uznano wariant o nachyleniu 20% za korzystniejszy niż wariant o nachyleniu najść równym 15%. Przyjęty wariant inwestycji będzie pozytywnie wpływał na możliwość migracji wilków, których populacja licząca 15 osobników jest przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich, a także pozostałym gatunkom występującym w obrębie Kompleksu Lasów Janowskich, którym dedykowane jest przejście, tj. rysiu, żubrowi, łosiowi, jeleniowi.

GDOŚ nie podziela również stanowiska Stowarzyszenia, że projektowane przejście nie spełnia podstawowych parametrów w zakresie zalecanej geometrii najść, konstrukcji, zagospodarowania powierzchni i otoczenia oraz że jest niedostosowane do warunków siedliskowych i potrzeb leśnych gatunków, wobec czego przejście będzie trudne do synchronizacji z otoczeniem, gdyż strome najścia będą wzmacniały efekt „obcego elementu” i dominanty w przestrzeni krajobrazowej. Odnosząc się do powyższego, podkreślić należy, że minimalna szerokość projektowanego przejścia dostępna dla zwierząt będzie wynosiła 60 m, co jest wartością znacząco większą niż minimalna szerokość zalecana dla przejść górnych dla zwierząt dużych (≥ 35 m). Biorąc pod uwagę wielkość tego parametru, planowany obiekt spełnia kryterium tzw. mostu krajobrazowego przydatnego dla migracji wszystkich gatunków docelowych, którym zostało dedykowane przejście, tj. łosiowi, żubrowi, jeleniowi, sarnie, dzikowi, rysiu i wilkowi (por. R. Kurek, *op. cit.*, str. 23 i 39). Ponadto należy wskazać, że z danych literaturowych wynika, że w przypadku przejść górnych zwierzęta są zdolne aby adaptować się do warunków wydłużonych konstrukcji (por. A. Sołowczuk, *op. cit.*, str. 48).

Wydłużenie konstrukcji przejścia wynika z warunków zastanych w terenie - górne przejście dla zwierząt przecina nie tylko trasę S19, ale także równoległe biegnące do niej trasę drogi DK19 oraz drogi DJ-L-22. Z treści uzupełnienia raportu przedłożonego pismem Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 14 marca 2022 r. wynika, że zmiana lokalizacji w planie oraz przerwanie ciągłości dróg równoległych (tj. DK19 i DJ-L-22), o co wnioskowało Stowarzyszenie, jest niemożliwe ze względu na stopień zaawansowania realizacji powyższych inwestycji. Obie drogi są już wybudowane zgodnie z zatwierdzonym projektem drogowym oraz decyzją Wojewody Lubelskiego nr 10/19 z dnia 27 czerwca 2019 r. o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Z

tego powodu nie jest możliwe rozważenie dodatkowych wariantów inwestycji proponowanych przez Stowarzyszenie.

Natomiast w kwestii zagadnienia przyjęcia w wybranym wariantcie braku połączeń zakończeń ogrodzeń naprowadzających z ogrodzeniami trasy S19 należy wskazać, co następuje. Inwestor w piśmie z dnia 11 marca 2022 r. (str. 26) wyjaśnił, że ogrodzenia drogi ekspresowej są zaprojektowane przy zewnętrznych krawędziach pasów na potrzeby utrzymaniowe, natomiast przy projektowanym obiekcie ogrodzenia będą prowadzone po skarpach i dochodzą do ekranów przeciwolśnieniowych.

Na odcinku drogi S19 i dróg do niej równoległych teren jest płaski, a wyżej wskazane istniejące drogi nie są usytuowane w wykopie, dlatego też obecna sytuacja w terenie determinuje konieczność wyniesienia powierzchni projektowanego przejścia ponad teren otoczenia. Mając na uwadze lokalizację przejścia, uwarunkowania topograficzne oraz gruntowe, parametry geometryczne przejścia zostały dostosowane do otaczającego je terenu. W celu wpasowania przejścia w otaczający teren zastosowano pochylenie najść na poziomie 20% w stosunku do pierwotnie zakładanego w raporcie pochylenia 25% (str. 19 raportu). Przy czym należy wskazać, że najścia obiektu stanowią jedynie ok. 40% długości całego przejścia, dla pozostałej części obiektu zaprojektowano spadki znacznie mniejsze (2% i 15%), połączone łagodnymi krzywiznami (por. str. 28 uzupełnienia do raportu przesłanego pismem Inwestora z 11 marca 2022 r.). Tym samym średni stopień nachylenia najść będzie wynosić 12,7% (strona lewa), 12,9% (strona prawa) (por. str. 21 uzupełnienia do raportu przesłanego pismem Inwestora z 11 marca 2022 r.). Przejście będzie wpasowane w otaczający krajobraz również poprzez prawidłowo zaprojektowane nasadzenia zieleni na powierzchni przejścia w strefach: najścia, przejścia, osłonowo-izolacyjnych i ochronnych (por. str. 40-42 uzupełnienia do raportu przesłanego pismem Inwestora z 11 marca 2022 r.). W związku z powyższym w ocenie organu odwoławczego należy uznać, że zaplanowane przejście będzie zsynchronizowane z otoczeniem i należy odmówić zasadności zarzutom Skarżącego, że brak poprawnej synchronizacji przejścia z otoczeniem ograniczy jego znaczenie w kontekście zachowania łączności ekologicznej na poziomie siedliskowym i krajobrazowym.

W odniesieniu do ww. zarzutów Skarżącego, dotyczących wydłużenia konstrukcji i synchronizacji z otoczeniem, konieczne jest podkreślenie, że o spełnieniu funkcji ekologicznej przejść dla zwierząt w pierwszej kolejności decyduje odpowiednia lokalizacja przejścia – na trasie ich migracji, natomiast parametry przejścia w przypadku przejść górnych (które charakteryzują się znacząco lepszą funkcjonalnością niż przejścia dolne) mają znaczenie w drugiej kolejności, na co wskazuje się w literaturze: *Odpowiednia lokalizacja przejść jest podstawowym warunkiem właściwego spełnienia funkcji ekologicznych – nawet najlepsze przejścia pod względem konstrukcyjnym zlokalizowane poza obszarami ważnymi dla zwierząt nigdy nie osiągną odpowiedniej skuteczności ekologicznej* (R. Kurek, *op. cit.*, str. 46). Należy wskazać, że przejście dla zwierząt będące przedmiotem niniejszej decyzji zostało zaprojektowane w optymalnej lokalizacji - w obrębie stwierdzonej trasy migracji zwierząt przez ciąg dróg S19, DK19 i DJ-L-22 (załącznik nr 6.5.3 do raportu). Tym samym przejście to będzie spełniało zakładane funkcje ekologiczne i zapewni możliwość utworzenia bardziej funkcjonalnego

połączenia dla wilka, rysia, żubra, łosia, jelenia, niż zaplanowane w obrębie trasy S19 przejścia dolne.

Wobec powyższego, zdaniem organu odwoławczego, nieuzasadnione jest twierdzenie Skarżącego, że przyjęte rozwiązania konstrukcyjne przejścia dla zwierząt spowodują ograniczenie liczby gatunków korzystających z obiektu, utrudnioną akceptację przez duże ssaki kopytne, wątpliwą skuteczność w odniesieniu do żubra oraz brak poprawnej synchronizacji przejścia z otoczeniem – co ograniczy jego znaczenie w kontekście zachowania łączności ekologicznej na poziomie siedliskowym i krajobrazowym. Natomiast zreformowany przez organ odwoławczy zakres analizy porealizacyjnej oraz monitoringu efektywności wykorzystania przejścia zapewniający konieczność zebrania danych dotyczących liczebności, zagęszczenia, dynamiki, struktury gatunkowej populacji zwierząt w otoczeniu przejścia, a także uwzględniający konieczność uwzględnienia tych danych przy określeniu poziomu efektywnej migracji dla gatunków docelowych, zapewni w ww. zakresie możliwość dokonania obiektywnej weryfikacji założeń zawartych w raporcie.

Odnosząc się do zarzutu Skarżącego, że przejścia dla zwierząt dla odcinka drogi S19, przecinającej kompleks Lasów Janowskich, zaprojektowane zostały w sposób niewłaściwy, rażąco odbiegający od rzeczywistych potrzeb środowiskowych, co powoduje fragmentację siedlisk wilka, rysia, łosia, jelenia, a także przerwanie funkcjonalnej ciągłości korytarza migracji/dispersji wilka, rysia, łosia i jelenia, jak również fragmentację potencjalnego siedliska żubra, należy wskazać, że przedmiotem postępowania odwoławczego przed GDOŚ jest realizacja przedsięwzięcia polegającego na budowie górnego przejścia dla zwierząt w km 30+380 drogi ekspresowej S19, a nie ponowna ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia pn. „Projekt i budowa drogi ekspresowej S19 Lublin - Rzeszów, odc. koniec obw. Kraśnika - węzeł „Sokołów Młp. Północ” Część nr 3: odc. realizacji Janów Lubelski (węzeł „Jonaki” obecnie „Janów Lub. Południe” - bez węzła) - węzeł „Łązek Ordynacki” obecnie „Lasy Janowskie” (z węzłem). Liczba, lokalizacja oraz parametry techniczne przejść dla zwierząt oraz wariant przedsięwzięcia przyjęty do realizacji dla powyższego odcinka drogi ekspresowej S19 zostały ostatecznie określone w prawomocnej decyzji Ministra Rozwoju z 21 sierpnia 2020 r., znak: DLI-III.7621.30.2019.KS, zmieniającej w części decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, oraz poprzedzonej postanowieniem RDOŚ w Lublinie z 10 kwietnia 2019 r., znak: WOOŚ.4222.3.2018.LP, uzgadniającym warunki realizacji przedsięwzięcia.

Z danych przedstawionych w raporcie (str. 27-28 aneksu nr 1) wynika, że przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich PLH 060031 jest populacja osiadła wilka licząca 15-18 osobników, tworząca trzy watahy, i w stosunku dla tego gatunku spośród gatunków chronionych w ww. obszarze Natura 2000 planowana inwestycja będzie wykazywać największe znaczenie. Teren Nadleśnictwa Janów Lubelski, w granicach którego jest położony obszar Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich, zasiedlają dwie watahy wilków, o liczebności 3-4 osobniki każda. Jedna z nich obejmuje swym zasięgiem głównie leśnictwa: Brody, Kochany, Gwizdów, Ludian, Rzeczyce i Majdan, znajdujące się pomiędzy drogą nr 855 (Zaklików-Lipa) a drogą nr 19 (na zachód od niej). Na terenie leśnictwa Kochany i Gwizdów stwierdzany był rozród

wilków. Terytorium drugiej watahy sięga od drogi nr 19 (na wschód), aż do drogi z Frampola do Bukowej, najczęściej śladów aktywności tej watahy stwierdzano w leśnictwach: Pikule, Mamoty, Jakuby, Obrówka, Zofianka, Szewce, Flisy, Porytowe Wzgórze i Bukowe. Natomiast rozród stwierdzany był w leśnictwie Flisy. Pozostała trzecia wataha licząca 6-7 dorosłych osobników bytuje na terenie Gościeradów na zachód od trasy S19 przecinającej Kompleks Lasów Janowskich. Populacja wilków w Lasach Janowskich stanowi 2,6% populacji krajowej tego gatunku oraz 23,9% populacji woj. lubelskiego, wobec czego ranga tego gatunku w obszarze Natura 2000 jest wysoka (dane zebrane na potrzeby projektu pzo, 2012 r.). Dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich nie został ustanowiony plan zadań ochronnych, lecz do czasu jego ustanowienia obowiązują tymczasowe cele ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich, o czym RDOŚ w Lublinie poinformował obwieszczeniem z dnia 21 lutego 2022 r., znak: WSTIV.6322.1.2021.MS. Tymczasowym celem ochrony dla wilka chronionego w obszarze Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich jest utrzymanie liczebności gatunku w obszarze na poziomie 15 osobników (Fv), a także utrzymanie powierzchni i jakości siedliska w obszarze. Należy wskazać, że przedmiotowa inwestycja nie będzie wpływać negatywnie na ww. cele, gdyż założeniem jej budowy jest zapewnienie możliwości migracji wilka przez trasę S19 przecinającą Kompleks Lasów Janowskich. Na odcinku 8 km tej trasy (od węzła Jonaki do węzła Łążek Ordynacki) zaplanowano tylko przejścia dolne (pięć przejść dolnych, w tym trzy duże i dwa średnie). Z danych literaturowych wynika, że przejścia górne zapewniają o wiele lepsze możliwości migracji dzikim zwierzętom przez grodzone drogi szybkiego ruchu niż przejścia dolne (por. R. Mysłajek i in., *op. cit.*; N.O. Simpson i in., *Overpasses and underpasses: Effectiveness of crossing structures for migratory ungulates*, The Journal of Wildlife Management, DOI: 10.1002/jwmg.211, 2016). Z badań przeprowadzonych w Borach Dolnośląskich wynika, że na przejściach górnych dzikie ssaki stanowiły aż 75% stwierdzeń, natomiast na przejściach dolnych zaledwie 28%, a pozostałe stwierdzenia obejmowały ludzi i zwierzęta domowe. Większą aktywność dzikich zwierząt obserwowano również w przypadku przejść górnych, które nie charakteryzowały się optymalnymi parametrami konstrukcji (najściami o nachyleniach ok. 25%) w porównaniu do obserwacji prowadzonych w obrębie przejść dolnych (por. R. Mysłajek i in., *op. cit.*). Tym samym należy stwierdzić, że realizacja inwestycji polegającej na budowie przejścia górnego dedykowanego wilkowi, a także populacjom jeleniowatych, stanowiących bazę żerową tego gatunku, nie będzie wpływać znacząco negatywnie ani na możliwość utrzymania liczebności gatunku wilka w obszarze Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich na poziomie 15 osobników, ani na utrzymanie powierzchni i jakości siedliska w obszarze. Inwestycja zaplanowana w miejscu stwierdzenia szlaku migracji zwierząt, w tym wilka i jeleniowatych, przeciętego trasą drogi ekspresowej S19, może mieć wpływ na poprawę jakości siedliska wilka w obszarze, zapewniając mu dodatkową trasę migracji na tereny położone na wschód i na zachód od przebiegu trasy S19. Z pewnością należy stwierdzić również, że inwestycja nie będzie znacząco negatywnie wpływać na stan populacji czy stan siedlisk wilka. W tym miejscu należy też odmówić zasadności zarzutowi Skarżącego, że planowana inwestycja będzie znacząco negatywnie wpływać na integralność obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Janowskich oraz

spójność sieci Natura 2000 w obrębie głównego korytarza migracyjnego GKPDc-1B, gdyż stanowiąc jedyne przejście górne w obrębie Kompleksu Lasów Janowskich w oczywisty sposób przyczyni się do poprawy możliwości migracji zwierzętom, które obecnie mogą migrować tylko przejściami dolnymi, mniej funkcjonalnymi niż przejścia górne. W stosunku do pozostałych przedmiotów ochrony ww. obszaru Natura 2000 należy zaznaczyć, że siedliska przyrodnicze oraz gatunki i ich siedliska nie zostały zidentyfikowane w zasięgu oddziaływania inwestycji, tym samym należy stwierdzić, że przedsięwzięcie nie będzie oddziaływać na nie negatywnie. Najbliższe siedlisko przyrodnicze będące przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 - płat 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe jest położone w odległości ok. 200 m na południe od terenu inwestycji. Budowa przedsięwzięcia nie będzie ingerować w to siedlisko zarówno w sposób bezpośredni, jak i w sposób pośredni, gdyż posadowienie przejścia w wariacie na ławach fundamentowych nie będzie ingerować w stosunki wodne terenu. Przejście będzie zlokalizowane w obrębie istniejącej trasy S19, DK19 i drogi DJ-L-22, a także niewielkich fragmentów przylegającego drzewostanu stanowiącego monokulturę sosnową w wieku ok. 60 lat na siedliskach boru świeżego, który hydrologicznie nie kształtuje warunków wodnych w obrębie siedliska przyrodniczego 91E0.

Należy wskazać również, że inwestycja nie będzie wpływać negatywnie na pozostałe gatunki chronione, jakimi w kompleksie Lasów Janowskich jest ryś, a także żubr, jak również na łosia oraz na te gatunki łowne, które stanowią bazę żerową wilka i rysia, tj. jeleni, sarna, dzik. Parametry przejścia spełniają wymagania przewidziane dla tych gatunków (por. R. Kurek, *op. cit.*, str. 39), a zaprojektowane nasadzenia roślinności w poszczególnych strefach przejścia uwzględniają preferencje każdego z gatunków roślinożernych (por. A. Sołowczuk, *op. cit.*, str. 178-181). Tak jak w przypadku wilka, budowa przejścia górnego znacząco przyczyni się do poprawy łączności ekologicznej w obrębie Kompleksu Lasów Janowskich, obecnie dzielonych trasą S19 na dwie części.

Mając na względzie powyższe, należy odmówić zasadności zarzutom Skarżącego, że organ pierwszej instancji naruszył art. 81 ust. 2, art. 82 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o oś, art. 6 ust. 3 i 4 Dyrektywy Siedliskowej oraz art. 33 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o.p., a także że sporządzony raport jest wadliwy, gdyż uznaje za dopuszczalne wadliwe rozwiązania projektowe. Na podstawie treści uzupełnienia raportu przekazanego pismem Inwestora z dnia 11 marca 2022 r. oraz analizy dostępnych danych literaturowych, w tym wytycznych dotyczących konstrukcji oraz funkcjonalności górnych przejść dla zwierząt, należy stwierdzić, że przyjęty w raporcie jako wariant proponowany przez Inwestora spełnia wymagania zapewniające jego funkcjonalność. W konsekwencji GDOŚ nie podziela zarzutu, że organ pierwszej instancji naruszył art. 7, art. 77, art. 80 i art. 107 § 3 Kpa.

Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot wniosło o uchylenie decyzji RDOŚ w Lublinie z dnia 15 października 2021 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji. Zgodnie z art. 138 § 2 Kpa organ odwoławczy może uchylić zaskarżoną decyzję w całości i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji, gdy decyzja ta została wydana z naruszeniem przepisów postępowania, a konieczny do wyjaśnienia zakres

sprawy ma istotny wpływ na jej rozstrzygnięcie. Przepis powyższy nie może być interpretowany rozszerzająco, bowiem zasadą jest merytoryczne rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy przez organ odwoławczy (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 grudnia 2012 r., sygn. akt: II OSK 1198/13, oraz B. Adamiak, J. Borkowski, op. cit., str. 622). Mając na uwadze zasadę dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, którego istotą jest zapewnienie stronom prawa do dwukrotnego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia sprawy, GDOŚ w ramach postępowania odwoławczego dokonał analizy zgromadzonego materiału dowodowego, w tym wniosku o wydanie decyzji, raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wraz z uzupełnieniami, zaskarżonej decyzji oraz wniesionego odwołania. W toku postępowania odwoławczego organ drugiej instancji rozpatrzył sprawę w pełnym zakresie, co do okoliczności faktycznych i prawnych, nie znajdując przesłanek uzasadniających uchylenie przedmiotowej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji. Część zaskarżonej decyzji była niezgodna z przepisami prawa lub z punktu widzenia celowości podjętego rozstrzygnięcia, co uzasadniało jej uchylenie w tej części i merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy, bądź, w przypadku bezprzedmiotowości postępowania, uchylenie części decyzji i jego umorzenie. Pozostała część decyzji jest w ocenie organu odwoławczego prawidłowa, co uzasadnia pozostawienie tej części decyzji bez zmian.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

- niniejsza decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancji. Na decyzję, zgodnie z art. 50 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2022 r. poz. 329, ze zm.), dalej Ppsa, służy skarga wnoszona na piśmie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, za pośrednictwem GDOŚ, w terminie 30 dni od dnia otrzymania decyzji;
- wnoszący skargę, zgodnie z art. 230 Ppsa w związku z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2021 r. poz. 535), obowiązany jest do uiszczenia wpisu od skargi w kwocie 200 zł. Wnoszący skargę, co wynika z art. 239 Ppsa, może być zwolniony z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych;
- wnoszącemu skargę, zgodnie z art. 243 Ppsa, może być przyznane, na jego wniosek, prawo pomocy. Wniosek ten wolny jest od opłat sądowych.

z upoważnienia
Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
Zastępcy Generalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska
Maryla Kajs